

DE PECCATO ORIGINALI

LIBRI TRES.

LIBER PRIMUS

Prologus.

De quæstione famosa peccati originalis, quæ apud orthodoxos sæpius ventilatur, locuturus, invoco te, sancte Spiritus, ut adsis mihi, mentem linguamque custodiens in omnibus, ne quid fiat in hoc negotio sine beneplacito tuo. Sed precor fratres ne me præsumptionis arguant, quod rem sæpissime concussam, et semper indiscussam, moliar discutere, et antiquum chaos nova luce perfundere. Coegerunt enim me quidam fratres ut hoc facerem. Excusanti de occupatione exteriorum ingerebant, ut maledictionem absconditi talenti caverem. Hebes ingenium proponenti respondebant illud de psalmo: *Dilata os tuum et implebo illud (Psal. LXXX)*. Difficultatem quæstionis formidanti promissionem opponebant Dei dicentis: *Posui adjutorium in potentem (Psal. LXXXVIII)*. Et ego mecum etiam recolebam, aliquoties occurrisse mihi scribenti, plura quæ nesciebam. Evictus itaque fratrum precibus indefessis, et charitate quæ, quando fervet, modum sæpius excedit, confusus de Dei misericordia, et fraternarum precum auxilio, in foveam tenebrosam descendi, latebras difficilis quæstionis ingressus, sperans de tenebris lumen splendescere. Sciendum igitur quæstionem hanc originalis peccati, de eo descendere, quod Apostolus ait: *In quo omnes peccaverunt (Rom. v)*, id est in Adam. Et quæritur, quomodo peccavimus in Adam, originem peccati trahentes ab Adam. Et, antequam quæstionis hujus nodos proponamus, videtur dicendum quid sit quod dicitur peccatum.

Quibus modis dicitur malum.

Est autem peccatum, malum quod Deus non facit: nam malum dupliciter dicitur; scilicet quod Deus facit, et quod Deus non facit. Unde scriptum est: *Faciens pacem et creans malum (Isai. XLV)*; et: *Si est malum in civitate quod Deus non fecit (Amos III)*. Pœna enim pro peccatis malum est patientibus, quod Deus facit. Retribuit enim Deus mala peccatis. Malum autem quod injustitia dicitur, omnino Deus non facit, sed punit; ut ejus omnino non sit auctor, cujus est punitor.

Quod peccatum non est in corpore.

Hoc malum in corporalibus non invenitur, nec proprie dicimus, ut corpore peccemus. In homicidio enim quid dicitur malum? Si gladium accusas; Deus ferrum fecit. Si manum arguis, et ipsam Deus

A fecit. Si manus motum, vel gladii, quis nescit essentiam habere motum? Si essentia est, a Deo facta est. Omnis enim essentia præter Deum a Deo facta est. Non est igitur malum, motus quem fecit Deus. Sic ergo nec animus ipse hominis est malum, quod Deus non fecit. Si autem nec animus, nec ferrum, nec manus, nec motus ullum est malum; quid ergo in homicidio dicitur malum? Omnino non invenitur in corporalibus. Similiter in adulterio, neutra persona, neuter sexus, nec motus, nec fluxus, nec ipse pruritus, malum est, quod non facit Deus. Ipsa denique corporalia quæ fecit Deus non sunt malum quod non fecit Deus. Sed nec in ipsis est malum, ut inde mala recte dicantur. Denique, si quis arguat corporalia mali, quod adulterium agant; sic recte possunt se excusare; dispositione Creatoris subjicimur animo, quandiu vegetamur in illo; illum nobis constituit Dominus, cui serviamus et obediamus in omnibus. Ad nutum igitur illius movemur ad omnia ordinatione divina. Quid ergo peccamus obediendo rationi, sicut præcepit Deus? Agimus adulterium? Præcipit domina ratio, cujus resistere nequimus imperio; operarii mali non sumus, quia non agimus malum nostrum, sed alterius. Lauda servum obedientem, dominum culpa præcipientem. Quid peccat equus portans hostem? Quid lancea valens hominem?

Quod peccatum est in solo spiritu rationali.

Errat vere qui peccatum quærit in corpore, nec invenitur alibi quam in spiritu rationali, et ejus voluntate; nec tamen ratio, vel voluntas, vel ipse spiritus malum est, quod non fecit Deus; sed injustitia voluntatis, ipsa est malum quod quærimus. Ipsam enim omnino non fecit Deus; et ipsa est, quod imputandum Deo non est. Nec requiri debet aliquis auctor omnium malorum, sicut Deus noscitur auctor omnium bonorum.

Quod malum est aliquid secundum Manichæos.

Hoc Manichæorum hæresis affirmabat, malum petens essentiam, eo quod ipsum tanquam genus in species multipliciter dividi videant, dicentes: Cum injustitiæ malo superbiat, et fornicationem, aliæque species multas; ut generi plane subditas, earumque subdivisiones ordinabiliter usque ad singularia descendere videamus, et e converso in speciebus unam singularia plura, speciesque plures in unum genus realiter adunari, itemque superiora de inf-

rioribus in quid optime prædicari? Quis substantiam neget, quod ad quid respondetur? Quis refellet essentiam, quod universale non negabit.

Aliter. Præterea, nomen omne significativum est ad placitum. Hanc ergo vocem, id est malum, quam simplicis figuræ grammaticus dicit, et per omnes casus inflectit, quæ numeros etiam, singularem et pluralem recipit, quis nomen negabit? Ad placitum ergo significat aliquid. Audit hanc vocem Græcus, audit et Latinus. Audienti Græco strepitus tantum est, nihil per eam intelligit. Sic nec Latinus, ut dicit, mentitur plane, interroget conscientiam, et inveniet motum mentis per vocem illam. Quia vere fert aliquid menti vox hæc audita Latini. Cum enim audit, malum facit; aut negat, aut concedit; quod non facit, qui non intelligit. Cum ergo vox illa sit nomen, significat aliquid, si aliquid, et essentiam: nam quod essentiam non habet non est aliquid. Est igitur essentia, quod malum dicitur, et non est nihil, malum.

Quod malum nihil est.

Nos autem econtra malum dicimus nihil esse, et nullam essentiam habere; nam nihil est, quod non fecit Deus; malum autem Deus non fecit; qui fecit omne quod est malum, igitur nihil est, et nullam essentiam habet; nam: si est, Deus fecit, qui fecit omne quod est. Sed Deum fecisse malum dicere nefas est. Malum igitur nihil est; quia malum privatio boni est, et scit omnis qui bene scit quia privatio non est aliquid. Denique quatuor sunt oppositionum modi, contrariorum scilicet, et ad aliquid; affirmationis et negationis, privationis et habitus. Harum dux: contrariorum, et ad aliquid, opponunt aliquid alicui, ut album et nigrum, quæ, ut contraria opponuntur, utrumque est, et utrumque suam habet essentiam. Similiter dominus et servus, quæ sunt ad aliquid, utrumque est, et veram habet essentiam. Oppositionum vero duæ reliquæ opponunt alicui quod non est, ut cum homini opponitur tanquam negatio non homo; homo quidem est, non homo vero, nulla est essentia. Similiter et pio cum opponitur impius tanquam privatio, pietas est; impietas vero nulla est essentia, sed tantum privatio pietatis. Sicut enim non homo tantum negat hominis esse, sic et pietatis, impietas. Quod autem tantum negat esse non potuit esse, non igitur habet essentiam privatio vel negatio. Et malum ergo non est, si privatio boni tantum est. Est autem boni privatio tantum. Et, ut patentius hoc ostendamus, quia bonum et malum multipliciter dicuntur, ne pariat errorem multipliciter, pro bono justitiam sumamus, et injustitiam pro malo. Siquidem propositum nostrum est loqui de peccato; quod injustitiam et malum appellavimus.

Quod privatio nihil est.

Est igitur injustitia privatio justitiæ, si quidem privatoria particula tantum privat justitiam, nec aliam reponit essentiam, nam sicut, *non*, negativum adverbium, negat appositum esse, nec ponit aliud esse, sic in privatoria particula, privat appositam

essentiam, nec aliam ponit essentiam. Sicut enim non justus negat appositum justum nec aliud esse ponit, sic injustus justitiam deponit nec aliam ponit. Hoc tantum differt a negatione privatio, quia negatio est ubicunque negatum non est, privatio vero non est ubicunque privatum non est, sed tantum ubi debet esse privatum, nec est unquam privatio sine privati debito; nec proprie possumus privationem dicere ubi privatum non debet esse. Unde et irrationale proprie de eo non dicitur, cui rationis usus non debetur. Aliquando tamen ponuntur privationes pro negationibus, et quando nomina rerum deficiunt, sæpe ponuntur etiam pro ipsis rebus, nos autem hic privationem, ut proprie dicitur, tractamus. Cum ergo justitiæ privatio sit injustitia, nulla est essentia, et ideo nihil est. Ergo peccatum et malum nihil est, siquidem peccatum et malum nihil nisi injustitia est.

Quod mala non habent species generales.

Itaque malum nec genus est nec illæ species in quas dividitur, adulterium scilicet vel homicidium et cætera, siquidem essentiam non habent; nam quod essentiam non habet, non est genus, vel species, vel universale, vel particulare.

Quod de bonis procedat malorum ratiocinatio.

Est autem bonorum quod in malis divisio, vel ascensus, vel descensus ordinabilis est, nam quidquid de privationibus dicimus, hoc totum a privatis ducimus, nec quidquam facit privatio, nisi privati præcedat ratio, nam nec privationem facere possumus, nisi rem quæ privetur habeamus. Præcedunt igitur species et genera rerum, ut secundum ea judicemus diversitates privationum; nisi enim justitiæ, pietatis, et patientiæ noverimus essentias, nec earum intelligere possumus privationes, injustitiam, impatientiam, impietatem, ut generum et specierum sit in essentiis veritas, in privationibus vero imitatio, sicut et in negationibus. In quibus patet quod non sint essentia, nec genera, vel species, econverso tamen ex ipsis negatis similitudinem generum sumunt et specierum mutationem vel veritatem. Nam, sicut homo sub animali species, ita non animal sub non homine tanquam species. Et hoc est quod Boetius dicit contrapositionem in antepredicamentis. Hæc autem generum et specierum non veritas, sed mutatio, sicut est in negationibus, sic et in privationibus. Sed in negationibus patet imitatio sola, in privationibus vero non tantum patet, quia similiores rebus sunt, adeo ut multi putent eas res esse, et essentiam propriam habere, quia de his tantum dicuntur, in quibus privatum debet esse, nec est; et habeant propria nomina, quandoque sine privatoria particula, sicut essentia, cum negationes propria nomina nusquam habeant sine particula negativa, nec negati debitum admittant, sed de omnibus dicantur in quibus negatum non inveniatur, sicut non homo est omne quod homo non est; injustus vero non est, nisi qui justus debet esse, nec est.

Quod nomina privationis et habitus idem significant.

Habent autem privationes nomina sæpius sine

privatoria particula, sicut habitus, ut malum, sicut bonum, tenebræ sicut lux, cæcitas ut visus, ut castitas fornicatio. Et quamvis essentia privatio non opponit essentiam, quia privationi non est essentia, tamen privationis nomen significat essentiam, sed habitus, non suam. Idem ergo significat nomen privationis, et nomen habitus. Sed nomen habitus suum, nomen vero privationis significat alienum nomen, habitus essentiam suam significat ponendo, nomen privationis significat idem removendo, nomen habitus quod intelligis offert, nomen privationis quod intelligis aufert. Est ergo privationis nomen significativum alicujus, sed non suæ rei, sed alterius quam significat privari.

Epilogus superiorum.

Ex præmissis ergo colligi potest quia in solo spiritu rationali malum est, nec est res in subjecto, æd privatio rei a subjecto. Et cum in voluntate malum dicis esse, non ibi dicis aliquid esse, sed tantum dicis ibi bonum non esse, ubi debet esse. Et hoc est plane malum, ibi non esse bonum, ubi debet esse, quia injustitia est. Justitiam non esse ubi debet esse, et eum injustum esse qui non est justus cum debet esse. Quid enim rectius dici potest quam illum injustum esse qui datam justitiam noluit tenere, cum potuit, et datum tanti boni sponte deseruit?

Quod rationalis natura non potest carere debito justitiæ.

Accepisti justitiam, bonum depositum, et valde servandum, et tamen reddendum, quia qui commisit exigit depositum. Vis bene reddere? Bene serva. Quanto magis servabis, tanto magis reddes. Et quanto magis reddes tanto magis servabis; mirabile bonum justitia, quam servando reddis, et reddendo non perdis. Sed magis reddendo, magis servas. Bonum, inquam, totis viribus servandum ut reddas, quia si perdis non habes quod reddas. Depositum tamen debes ei qui commisit. Commisit, ergo debes. Sed fortassis sponte perdidisti, quia sponte deseruisti. Exigit tamen depositum qui præstitit. Tu vero non habes, quia sponte deseruisti quod reddere debes. Invenitur ergo qui præstitit justus exactor; tu vero qui non reddis injustus debitor. Injustus, inquam, non quod habeas ullam essentiam in hac privatione, sed quia non habes debitam essentiam justitiæ, ideo debitam, quod accepisti; non servatam, sed sponte desertam. Patet ergo Manichæorum error, qui, putantes malum realem essentiam esse, cum eam bono Deo non possent ascribere, coacti sunt fingere quemdam omnium malorum auctorem, ut duo contrarii contrariarum rerum, bonus scilicet bonarum, et malorum malus auctores essent, et sic prima duo principia rerum omnia astruerent.

Quod non punitur pro nihilo qui punitur pro malo.

Dicet ergo forsitan aliquis: Quid ergo? Si malum nihil est, pro nihilo punimur, cum punimur pro malo. Stultumque videtur argui pro injustitia, si quidem injustitia nulla est essentia. Sed si quæ de privationibus dicta sunt, bene considerentur, nullus

A pro hac oppositione movebitur, nam sine habitu, nec dici, nec intelligi potest privatio, nec aliud est privatio quam privati remotio, ut injustitia, justitiæ. Cum ergo pro injustitia punimur, pro justitia punimur deserta; sed est aliquid justitiæ, punimur ergo pro aliquo. Ut cum injustitia nihil dicitur, in ea tamen aliquid intelligitur, pro quo punimur quia deseritur, punimur ergo pro justitiæ quam deserimus. Itaque et privatio nihil est, et, cum pro ea punimur, pro eo punimur quod aliquid est. Et justissime punit sponte desertam qui dedit eam semper servandam; punit quidem pro justitiæ, non ideo quod habetur sed quod non habetur; non ideo quod adest, sed quod abest. Sed abesse justitiam, est injustitia. Igitur justitiam non esse ubi debet esse, est injustitia.

B Sed justitiam non esse, nec ubi debet esse, nec ubi non debet esse, significat esse. Ergo nec injustitia significat esse, quia tantum negat justitiam esse, quamvis non nisi ubi debet esse. At injustitia quid ponat esse dicito,

et Phyllida solus habeto.

(Vinc. Bucol., eclog. III, 106.)

Quod de non existentibus dicuntur essentia.

Sed forte quis dicit: Injustitiam certe privationem et oppositum, et ad aliquid dicimus esse; privationem vero, et oppositum, vel ad aliquid nullus sane mentis negabit esse, cum ad aliquid generalissimum, privatio verò species ejus dicantur et oppositum. Quomodo ergo dicitur injustitia non esse, de qua tot dicuntur essentia? Omne enim existit, de quo dicitur aliquid. Alioquin de eo quod non est aliquid dici potest. Certe non potest per consuetudinem, potest per necessitatem. Neque enim necesse nobis est loqui de his quæ non sunt, quibus quia suæ voces non sunt, loquimur de ipsis per voces eorum quæ sunt. Et, quia de ipsis loqui non possumus per sua, de ipsis cogimur loqui per aliena. Ecce cum multa fingimus cogitatione, figuræ quidem formantur in mente, sed res non inveniuntur pro quibus formantur; figuræ quidem cogitatio de existentibus sumit, sed ea non existunt pro quibus assumit, nec potest mens cogitare quod non est, nisi formasumat de eo quod est, ut per formas eorum quæ sunt, cogitet de his quæ non sunt. Cum ergo dicimus quod cogitamus, sicut mens nequit cogitare quod non est, nisi formetur ad similitudinem ejus quod est, sic lingua nequit loqui de his quæ non sunt, nisi per eorum verba quæ sunt. Nam sermo sequitur cogitationem, ut non aliter digerat lingua sermones quam cogitatio dicat imagines. Pictor etiam nequit ea pingere quæ non sunt nisi per figuras eorum quæ sunt. Et eas formas pingit exterius pro his quæ non sunt, quas cogitatio dicat interius ex his quæ sunt. Et frequens est hic usus loqui et pingere quod non est, dicente quodam sapiente:

Pictoribus atque poetis

Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.

(HORATI: Ars poet., 9, 10.)

Quandoque volumus insomniorum phantasmata nar

rare et dicere somni fallacias. Et quomodo narrari potest vanitas eorum, nisi per verba rerum? non est ergo mirum, cum loquimur de privationibus, pro eis assumere verba de rebus, et per voces rerum rationem dare privationum.

Quod quisque sui mali auctor est.

Antequam redeamus ad propositum, adhuc occurrit quod conturbare potest lectorem, nisi solutum fuerit; nam, quia dictum est contra Manichæos, nullum auctorem esse malorum omnium, forte dubitabit aliquis, et dicet: Unde mala si nullus est auctor omnium malorum? Sed veritas ostendit unumquemque auctorem esse sui mali, nam licet exemplo, vel hortatu, vel oppressione peccaveris,

Explicit liber primus.

A peccatum tamen quod fecisti, non nisi tuum est qui fecisti; necessitas enim nulla te cogere potuit, nisi voluisti. Tolle voluntatem, nullam videbis valere necessitatem. Opprimeris, truedaris? nihilum est, nisi velis. Peccas itaque nulla necessitate sed sola voluntate. Et ideo sola voluntas aut punitur aut muneratur. Punitur, si pateris quod non vis; muneratur, si quod bene volebas adipisceris. Es igitur auctor ipse tui mali; qui tuæ voluntatis arbitrio peccasti, nec ascribas alii, quod tu ipse fecisti, nec alium quæras auctorem, qui te tui ipse fecisti executorem. Sed, horum sine facto, paululum quiescimus, ut refectione quietis ab alio exordio robustius ad sequentia consurgamus.

LIBER SECUNDUS.

Duplex ratio peccati originalis.

Propositum nostrum erat de originali peccato dicere, quia quæritur quomodo peccatum habeamus ab origine nostra, quæ est Adam et Eva. Hæc autem quæstio de eo venit, quod in Apostolo legitur: *In quo omnes peccaverunt (Rom. v).*

Quæritur ergo quomodo peccavimus in Adam? verum equidem est quod in Adam fuimus omnes et ab eodem, sed secundum carnem. Secundum animam vero, Patrum orthodoxorum aliud dicit auctoritas; non enim vult animam sic ab anima seminari quemadmodum caro seminatur a carne, nec ab anima separari partem, ut inde fiat alterius hominis spiritus, sicut pars a carne separatur, ut fiat alterius hominis corpus. Sunt tamen multi qui volunt animam ex traduce fieri sicut corpus, et cum corporis semine vim etiam animæ procedere. Quorum rationes, quia non sunt omnino spernendæ, videtur, ut sicut utriusque proposuimus, utrasque etiam sequamur, et primum orthodoxorum semitam sequamur.

Cur Deus dicitur quiescisse ab operando, si nunc animas creat ex nihilo.

Horum autem de humana anima talis est doctrina quod de anima parentis nihil separatur cum semine proles, nec unquam ab anima parentis quidquam ad animam proles ducitur, nec aliquid ducit anima sequens a priori, sed quemadmodum homini primo Deus inspiravit novam, sic semper corporibus recentes inspirat recentibus. Recentes, inquam, et novas, vel de aliquibus secretis et occultis exstantibus noviter factas, vel sicut in principio tota creatura de nihilo noviter creatas. Quibus lectio Genesis opponitur, in qua Deus ab universo opere quod patrarat quiescisse dicitur (*Gen. ii*), quasi non conveniat quieti pro creatis quotidiana fatigatio procreantis, nec vere dicitur quiescere pro rebus quas patrarat, si adhuc pro aliis rebus de nihilo faciendis quotidie laborat.

B Sed ad hoc respondetur lectionem illam corporali tantummodo rerum conditionem narrare, quarum nullam dicitur Deus post primam conditionem nihilo fecisse, nam quæcunque corporalia quotidie creantur, de seminariis primæ conditionis oriuntur, nec aliquid usquam fit corporale, quod de prima non descendat origine.

Quievit ergo Deus a prima corporalium conditione, qui postea non invenitur ullum corporale de nihilo fecisse, nam de incorporalibus invenitur scriptum: *Pater meus usque modo operatur, et ego operor (Joan. v)*. Dicunt ergo orthodoxi humanam animam ab anima nullo modo descendere, sed in recentibus novas a Deo corporibus fieri quotidie. Unde scriptum est: *Et revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum qui dedit illum (Eccl. xii)*. Animadvertatur quam distincte dicitur de terra pulverem esse, Deum vero spiritum dedisse.

Et iterum: *Patres quidem carnis nostræ habuimus eruditores, et reverebamur eos; num multo magis obtemperabimus patri spirituum, et vivemus? (Hebr. xii.)*

Eccæ et hic distincte ostenditur nos et homines habere patres carnis nostræ, et Deum nostrorum patrem spirituum, ut caro sola veniat ab homine, spiritus vero novus a Deo detur in nova carne. Secundum hos est valde difficilis quæstio, nam si solum corpus ab Adam habeo, animam vero non ab Adam, sed a solo Deo, cum peccatum in anima tantum sit, et non in corpore, quomodo dicor in Adam peccasse? Peccavit Adam, et peccatum in anima sola fuit, et non in corpore; animam autem meam in qua peccatum est ab ipso non habeo, quomodo dicor peccasse in ipso? Quando peccavit et corpus meum tunc in ipso erat, recte dicerer in ipso peccasse, si peccatum esset in corpore, nunc autem cum in anima sola peccatum sit, quomodo dicor peccasse, quando peccavit, si in ipso penitus anima mea non fuit.

De generibus, et speciebus, et individuis.

Contra hanc quæstionem taliter Orthodoxi res-

spondent, et dicunt quod aliter se habent ad species A
 individua, quam species ad genera; nam species
 plus habent substantialiter quam genera, nec sufficit
 ad speciei substantiam genus, quia substantialiter
 habet species differentiam præter genus, et plus est
 species substantialiter quam genus. Plus enim homo
 quam animal, quia rationalis est homo, et non est
 rationale animal; individua vero nihil habent sub-
 stantialiter plus quam species, nec aliud sunt sub-
 stantialiter, aliud Petrus quam homo. Quod autem
 sub una specie plura sunt individua, non facit hoc
 aliquod substantiale, sed accidentia. Ideo solum in-
 dividuum potest esse sub specie, cum sola species
 nequeat esse sub genere, ut, peremptis omnibus ho-
 minibus individuis præter Petrum, homo species solum
 habet individuum Petrum. Qui individuus est B
 propter collectionem accidentium, sicut homo species,
 quia potest esse multorum communis individuorum,
 nam phoenix avis, quamvis individuum non habeat nisi
 unum, species est, quia communis potest esse multorum,
 aliud enim est phoenix, aliud hæc phoenix. Phoenix
 est specialis natura, quæ potest esse communis : hæc
 phoenix vero natura, quæ tantum est individua, nec
 aliud esse potest quam singularis; phoenix genere,
 differentiisque terminatur, hæc phoenix accidentium
 proprietate discernitur. Individuum non nisi de uno dici
 potest. Species etiam si de uno solo dicitur, universalis
 est; individuum vero non nisi singulare est.

Ex genere et differentiis speciem ratio capit, ex
 proprietatibus accidentium individuum sensus agno- C
 scit. Ad universalia valet ratio rationis interior, ad
 singularia vero cognitio sensualis exterior. Individua
 sentimus corporaliter, universalia percipimus
 rationaliter. Et quando de solo species dicitur in-
 dividuo, tantumdem accidens dicere et de individuo
 valet et de specie, quamvis principaliter et primo loco
 sint in individuis accidentia.

*Quod in unoquoque discernendum est individuum a
 specie.*

Igitur quando primum factus est homo, humana
 anima facta prius in uno individuo, et deinde divisa
 in alio, ipsius humanæ animæ natura, in duabus per-
 sonis erat omnis et tota, omnis, inquam, quia nus-
 quam erat extra illas; tota, quia cuique personæ
 nihil deerat humanæ animæ. Audi tria, et discerne.
 Erat humana anima, erat anima Adæ, erat et anima
 Evæ. Tria sunt diversa, anima Adæ individuum,
 sive dicere velis, singulare, sive personam, quæ de
 nullo dicitur. Similiter anima Evæ individuum est
 sine persona, sive singulare, quod de nullo dicitur.
 Humana anima natura specialis est, non individua,
 sed communis quæ dicitur de duabus personis et
 dividitur in ipsis. Discerne tria hæc, nec solo sensu
 utaris in discernendo, sed et ratione; nec enim sensu,
 sed sola ratione discernitur individuum a specie.
 Sed ut hæc facilius capiantur, dicenda sunt pauca
 de individuo, vel singulari, vel persona.

De individuo.

Est autem individuum contractum proprietate
 accidentium, ut de nullo dicatur; nam de individuis
 superiora dicuntur; individua vero de nullo. Et si
 species pluribus non inest, sed solum habet indivi-
 duum, ipsa quidem dicitur de individuo; individuum
 vero de nullo, ut de hac ave phoenix, et de hoc
 mundo mundus, et de hac stella sol. Et hoc modo
 dicitur individuum secundum universale, non secun-
 dum totum; nam et in toto est individuum, quod
 cum sit pars totius, et in ipso dividatur totum, ip-
 sum tamen pro parvitate sui non potest dividi, ut
 unitas in numero, punctum in linea vel tempore,
 littera in oratione, atomus in corpore. Ita et quod
 in universalibus infimum, et in totis est minimum,
 dicitur individuum. Hoc quidem quia in minora non
 dividitur; illud vero quia de inferioribus non prædi-
 catur individuum totus constituit, et non constitui-
 tur, individuum universalis dividit et non dividitur.
 Individuum totius primum est in constitutione to-
 tius, individuum universalis ultimum est in divisione
 universalis. Individuum universalis, ipsum univer-
 sale, totum et perfectum habet in se, individuum to-
 tius de toto nihil habet in se præter se.

De singulari.

Singulare vero dicitur, quod aliqua proprietate
 discernitur ab omnibus aliis. Hæc autem unius-
 cujusque rei discretio ab aliis omnibus, non tantum
 in individuis est, sed et in universalibus. Habent
 enim et universalis suas proprietates, quibus etsi
 non sensu, ratione tamen discernuntur ab aliis. Ra-
 tio namque naturam universalium vi suæ sagacita-
 tis et capit, et ab invicem et ab individuis discernit,
 ut, quamvis sint communia suæ tamen essentialis
 singularitatem quamdam habeant, sicut individua.
 Est igitur omnis essentia singularis, tam individua quam
 universalis, utpote habens essentialis suæ singularita-
 tem, qua sigillatim inspicitur ab aliis. Et sic indivi-
 duum omne, singulare; non autem omne singulare
 individuum, quia non est individuum, nisi quod de
 nullo dicitur, singulare autem omne.

De persona.

Persona vero est individuum rationalis nature, ut
 omnium individuorum ea sola dicantur personæ quæ
 non carent ratione; non est igitur in universalibus
 persona, nec in individuis illis quæ non sunt ra-
 tionabilia. Est igitur individuum omnis persona,
 sed non omne individuum persona. Et sic ad indivi-
 duum persona ut est individuum ad singulare. Divi-
 dit in tria grammaticus hanc personam, in primam
 scilicet, secundam et tertiam. Et prima quidem quæ
 loquitur, et secunda cui fit sermo, non nisi rationa-
 bile individuum est. Et ideo recte persona est. Ter-
 tia vero de qua fit sermo, quando rationalis est,
 et ipsa recte persona est. Sed in hac tertia persona
 secundum grammaticum fit quæstio, qui tertiam
 personam dicit, dicit omne de quo fit sermo. Quo-
 modo enim persona est, quod individuum rationale
 non est? Sed quomodo pictura propter similitudinem

dicitur, et non est homo, et quarum usus est in scenis per similitudinem dicuntur personæ, sed non sunt propriæ sic individuum quod ratione caret dicitur quidem, sed non est tertia persona; habet autem locutionis proprietatem ratio, ut id tantum habeat locutionem quod habet rationem. Dividitur igitur personalitas rationis secundum diversitatem locutionis, ut prima persona sit quæ facit locutionem, secunda cui fit locutio, tertia de qua fit locutio ipsa. Personis igitur hoc modo divisio secundum tres modos locutionis, tertiæ personæ tertius per quamdam similitudinem convenit universis, nam sicut locutio fit de rationali individuo, ita de omnibus aliis potest fieri sermo. Rectum quidem est familiare rationalibus, sibi et de se invicem facere locutionem, et in suo genere suum continere proprium, quod ad aliud transferre videtur quasi alienum. Sed quia necessarium est rationalibus quandoque suum genus excedere, et de alienis locutionem facere, aliena ipsa personas, et si non sunt, tertias dicimus, eo quod in eis tertiæ personæ polleat similitudo, in eo quod de ipsis quis alienis fiat locutio. Sunt igitur alia tertiæ personæ per similitudinem, rationalia vero per proprietatem, quia locutionis officium ad rationale proprie pertinet individuum. Nunc redeamus ad propositum.

Quod multa sunt bona animæ.

In principio quando humanam animam Deus creavit, pluribus bonis illam cumulavit. Dedit rationem, qua Creatorem discerneret a creatura; dedit voluntatem et voluntatis arbitrium, ut ex arbitrio, non ex necessitate vellet quod vellet, non enim ad beatitudinem erat cogenda, ad quam non est perveniendum nisi voluntaria justitia. Ornavit eam justitia, qua mereretur fieri beata. Et voluntatis arbitrio supposuit eam, ut voluntate justa esset non necessitate. Dedit et debitum justitiæ, ut debeat justitiam qui accepit justitiam, et teneatur debito justitiæ rea, si voluntate deserit quam semper habere debuit. Et quia de homine cœlestis erat perficienda civitas, data est animæ humanæ vis propagationis corporeæ, ut de suo corpore generare queat corpus alterius animæ, cooperatione maris et femine. Ecce humana anima, tot honestata bonis, in principio suæ conditionis, duabus personis clausa, nec exterius usquam protensa.

Quod in culpa personæ est culpa naturæ.

Ecce peccavit utraque persona suggestione serpentis, peccavit, inquam, utraque necdum substantiam suam habentibus alibi quam in se, quæ nondum erat alibi quam ibi. Si vero persona peccavit, sine sua substantia non peccavit. Est ergo personæ substantia peccato vitiata, et inficit peccatum substantiam, quæ nusquam est extra peccatricem personam. Substantia vero una et eadem est utriusque personæ communis ipsis et specialis. In peccatrici ergo personis est infecta peccato natura specialis, quæ non est alibi quam in ipsis. In anima Adam ergo et in anima Evæ, quæ personaliter peccaverunt,

A infecta est peccato tota natura humanæ animæ; quæ communis substantia est, est specialis utriusque. Extra has enim nondum est eam esse. Si enim fuisset in aliis divisa, pro ipsis solis non inficeretur tota. Quia si peccassent istæ, forsitan non peccassent aliæ, in quibus esset salva humanæ animæ natura. Nunc autem ubi poterat anima humana munda esse quæ peccatrix erat ubique?

Quomodo humana natura per se non peccat, sed per personam.

Sed forte dicit aliquis: Si natura communis, humana scilicet anima peccavit in personis, quis potest negare speciem peccasse? Sed absurdum est hoc dicere de ipsa specie, et ipsis universalibus ascribere quod solis convenit personis. Præterea universalis semper sunt quod sunt, et, utcumque varientur individua, consistunt immutabiliter universalis, et quamvis de ipsis vere dicatur mutabilitas individuorum, non est tamen in ipsis. Sed nec nos dicimus ipsam speciem per se, sed in solis personis peccasse. Et quamvis de universalibus dicantur individuorum accidentia, non tamen sunt in universalibus ipsis, hoc quod sunt, sed loco ab individuis secundo; nam sicut diversæ sunt ab individuis species, similiter et eorum proprietates, ut hominis ea proprietates quod species est, quod universale, quod commune, quod essentia incommutabilis in se quod de pluribus dicitur, et cætera quibus universalis discernuntur ab individuis, non convenit ipsis individuis. Similiter quod Petrus individuum est, persona, quod de nullo dicitur, quod mutabilis est, et cætera quibus individua disjunguntur ab universalibus, ipsis tamen conveniunt universalibus.

De proprietatibus specierum et individuorum.

Et quia se intulit occasio et utile est nostro proposito, notandum est quod universalium proprietates quæ ipsis universalibus sunt communes, omnino non conveniunt individuis, sicut et illæ individuorum quas habent individua communes, nequeunt universalibus coaptari, ut hæc quas supra posuimus. Hæc vero proprietates universalium, quibus unumquodque separatur ab omnibus, in ipsis quidem universalibus principaliter et primo loco sunt, secundo vero loco inferioribus aptantur usque ad individua. Similiter et hæc individuorum quibus unumquodque separatur ab omnibus, principaliter sunt in ipsis, sed secundo superioribus conveniunt, ut corporis proprietates, quod corporea substantia est, omnibus inferioribus convenit, sed primo loco corpori. Similiter proprietates quibus se jungitur ab aliis individua Petrus, quod frater Andreæ, quod apostolorum princeps, in ipso quidem principaliter sunt, ab ipso vero secundo loco accipiunt universalis. Itaque duplex est proprietates universalium; duplex est et individuorum, una proprietates universalium, qua differunt ab universalibus, alia qua ab individuis. Similiter et individuorum proprietates, alia qua ab universalibus; nam cum una et eadem substantia sit in individuis et speciebus;

oportet eas proprietates habere quibus diversitas pateat inter se, ut hominis et Petri, cum sit una et eadem substantia, differentias habent quibus differunt ab invicem; quod hic quidem individuum est et persona, ille vero communis est et specialis natura, unum sunt substantia, proprietatibus sunt diversa. Per hoc quod habent diversa sunt, per hoc quod sunt unum sunt. Unitas substantiæ facit unum quæ sunt diversa, diversitas proprietatum quæ sunt unum facit diversa. Et ita non habet species in individuo id quod differt ab individuo, sed ita per se habet et seorsum ab individuo id quod differt ab individuo, quasi penitus non esset in individuo; id autem quo species ab universalibus differt non habet nisi in individuo, et sic habet in individuo quasi non sit aliud quam ipsum individuum, cum tamen species sit et non individuum. Similiter et individuum suæ non attribuit speciei id quo differt a specie. Sed ita per se tenet, et seorsum a specie id quo differt a specie, quasi nihil habeat a specie, cum unam penitus et eandem substantiam habeat cum specie. Id autem quo differt ab individuis individuum non habet nisi cum specie. Et sic habet cum specie, quasi non sit aliud ipsum quam ipsa species.

Quod in anima pro culpa personæ sit culpa naturæ.

Ut igitur secundum Scripturæ loquamur auctoritatem, quæ primæ conditionis duas personas accipit pro una et uno nomine vocat eas, id est Adam, si anima peccavit Adæ, peccavit humana anima. Peccavit ergo natura personæ, quæ specialis est, et communis esse potest, sed per se non peccavit, et seorsum ab individuo, non enim est peccatum de proprietatibus illis quibus differat ab individuo, sed peccavit in ipso individuo, et per ipsum quod aliam non habet substantiam quam humanam animam, quia peccatum est earum proprietatum, quibus ab individuis differt ipsum individuum. Non habet ergo persona peccatum sine sua specie, cum qua unum et idem habet esse substantiale, et est in primo homine personale peccatum naturæ, non naturale. Quia peccatum principaliter est in persona quæ peccavit ipsa, secundo loco in specie quæ peccavit quidem, sed non ipsa, non potuit peccare persona sine substantia, nec nisi in substantia peccatum potuit habere personam. Habet autem persona peccatum; habet ergo et substantia tota. Tota, quia non erat alibi quam ibi; tota, quia nondum in alias personas divisa; tota, siquidem proprie dicimus tota, et non potius omnis.

Quid distat totum et omne.

Nam totum pro partibus dicitur; omnis vero pro individuis. Et universalibus convenit omne, compositis vero totum; nam omne colligit individua, totum partes congregat. Species autem non partes congregat, sed individua colligit. Et compositum in solis individuis invenitur, ut dicantur tota; universalialia vero omnia simplicis et incompositæ sunt naturæ, quamvis quandoque complurimi dicantur aliqua similitudine, ut species, ex differentiis et genere, ad similitudinem materiei et formæ.

Quod humana natura transire nequit ad alias personas sine culpa.

Et quia humana anima tota est in Adam obnoxia peccati, sine peccato non potest ad alias personas transferri, nec fieri jam potest anima humana sine vitio peccati, et secum ubique trahit vitium quod a principio habet in se concretum. Omnis igitur anima, quæ post Adam creatur, a principio naturali trahit quod in se culpetur. Alioquin non erit humana anima, si fuerit sine culpa, nec erit naturæ peccatrici, si non fuerit ipsa peccatrix. Aut si se dixerit non peccatricem, necesse est profiteatur se non esse humanam animam. Et nulla sine peccato creatur in hac vita quæcunque convincitur esse humana anima.

Quomodo Christus venit sine culpa.

Quid ergo dicimus de Christi anima quæ humana est et sine culpa? dictum est prius quia propagatio data est humanæ animæ, ut propagare possit humanum corpus de humano corpore cooperatione maris et feminæ. Et oportebat auctoritate diviæ justitiæ et necessitate naturæ ut, qualis anima et de quali corpore erat factura, anima talis et in tali corpore esset secutura, ut qualis esset origo, et principium radicis, talis sequeretur justa necessitate processus humani generis, nec esset principio dissimile quod fieret per propagationem maris et feminæ. Christus, vero quia nec maritali copula nec amplexu conjugii venit, sed sola virtute diviæ in Virgine, et de Virgine factus est sancta, peccato jure caruit, nec debet requiri peccatum, ubi solum est opus divinum. Et recte sine peccato potest esse qui factus est sine humana actione, ut qui per homines non est factus, peccatum non habeat cum hominibus. Anima Adam propagationi datæ junxit culpam, et propagationis bono quod Deus dedit apposuit peccatum quod ipse fecit. Quæ vero conjuncta sunt in origine separari nequeunt in posteritate. Ideo trahunt naturale peccatum homines qui nascuntur propagatione hominum; nasceris humana propagatione, sequitur culpa necessitate. Potest igitur esse sine peccato, quem non producit humana propagatio. Tolle propagationem humanam, ubi invenies culpam? Et ideo Christus non habuit culpam, quia generationem non habuit humanam, Nec est humana natura obnoxia peccato, nisi ubi fit humana generatio; nam ubi in propagatione sola est operatio diviæ, nisi Deum culpes, nulla est culpa. Sic igitur nasceretur sine peccato Christus, etiamsi non esset Deus.

Cur in Christo fuit pœna sine culpa.

Forte quæritur: Cur Christus tanta toleravit qui non peccavit? Infirmiorem nostram, quæ utilis est et qua virtus exerceri potest, sponte et hominem compassione retinuit non necessitate, nam, cum usque ad mortem virtutes exercuit in infirmitate, dedit exemplum patientiæ ne nos in infirmitate deficiamus, sed in patientia toleremus adversa, quia virtus in infirmitate perficitur (II Cor. xii). Nam quid

illi oberat difficultas pressurarum, cum exprimebantur insignia latentium virtutum? Quis dicit inutile premi torcularibus uvas, qui pura videt sudare vina? Quis non fortiter terat synaxim, si vult occultam sentire virtutem? Sic in Christo fuit infirmitas nostra exterius cujus contritione pateret quanta fuerit firmitas intus, et ita sine peccato suo dignatus est pati pœnam pro peccato nostro, non solum quod facimus, sed et cum quo nascimur.

Quid distat naturale peccatum et personale.

Dicitur enim duobus modis peccatum, personale et naturale. Et naturale est cum quo nascimur, et quod ab Adam trahimus in quô omnes peccavimus, In ipso enim erat anima mea, specie, non persona, non individua, sed communi natura. Nam omnis humanæ animæ natura communis erat in Adam obnoxia peccato. Et ideo omnis humana anima culpabilis est secundum suam naturam, etsi non secundum suam personam. Ita peccatum quo peccavimus in Adam, mihi quidem naturale est, in Adam vero personale. In Adam gravius, levius in me; nam peccavi in eo non qui sum, sed quod sum. Peccavi in eo non ego, sed hoc quod sum ego. Peccavi homo, sed non Odo. Peccavi substantia, non persona; et quia substantia non est nisi in persona, peccatum substantiæ est etiam personæ, sed non personale. Peccatum vero personale est quod facio ego qui sum, non hoc quod sum, quo pecco Odo, non homo, quo pecco persona, non natura; sed quia persona non est sine natura, peccatum personæ est etiam naturæ, sed non naturale.

Quid est venire de traduce.

Sed opponi potest: Ostensum est animam cujuslibet ex traduce venire, cum hoc Orthodoxus negaverit. Nam quælibet anima creatur in corpore, aliud esse substantialiter non habet quam speciale. Sed esse speciale et anima prima habuit; habet ergo quælibet anima substantialem essentiam ab anima prima. Venit ergo ex traduce quælibet anima, quæ substantialem essentiam trahit a prima. Sed huic objectioni respondetur quia non recte traducem accipiunt qui eam de specie dicunt. Et quod est individui, non bene ascribunt speciei. Quamvis enim nequeat esse sine specie, individuum tamen non habet eam a specie. Habet individuum ab individuo traducem, sed non secundum eandem speciem; venit enim ab individuo speciei alicujus, per individuum speciei alterius in individuum ejusdem speciei, cujus erat prius, ut sint extrema individua ejusdem speciei, medium vero alterius. Ejusdem sunt a quo venit et in quod, alterius vero per quod. Medium, est per quod, extrema sunt a quo et in quod, primum a quo, extremum in quod, ut in animali primum parens a quo, medium, semen per quod, ultimum proles in quod traducem venire dicimus. Venit ergo a primo per medium in ultimum. Primum et ultimum ejusdem speciei sub animali, ut hominis. Nam si parens est animal et homo, et proles animal et homo. Medium vero semen per quod, nec ani-

A mal nec homo, sed alterius speciei. Sic et in plantis primum est a quo semen, medium per quod, id est ipsum semen ultimum, in quod sit tradux plantæ. Igitur a prima planta venit ultima planta per medium semen plantæ, quod non est planta. Non est ergo putandum ab individuo primo sequens habere traducem præter eandem utriusque speciem, nisi fiat per medium semen. Transeat sæpius species ab aliis individujs ad novum, nullum ibi traducem dicimus, nisi fiat per semen medium. Et, quoniam rationales animæ nullo fluunt semine, ab anima prima species semper transit ad novam sine ulla traduce. Et si præcedentis animæ substantiam accipit nova, tamen nullam habet traducem, ubi nullum intervenit semen.

B Quomodo Deus non agit culpam qui creat peccatricem animam.

Superius digesta probant humanam animam in unoquoque creari peccatricem, nec potest eas creare nisi Deus qui creat omnia. Timendum est igitur ne peccati sit Deus auctor, qui est peccatricis animæ creator. Sed econtra dicimus Deum et animam creare peccatricem, et non esse mali auctorem. Vide enim in humano genere quis fecit prius animam, et quis prius culpam, et invenies animam opus Dei, et culpam opus hominis. Opus Dei bonum, opus hominis malum. Cum ergo dicis: Deus creat animam peccatricem, duo dicis, animam et peccatum, et utrumque refer ad auctorem suum, animam scilicet ad Deum, et ad hominem peccatum. Igitur in anima peccatrice, quam Deus creat, da Deo suum opus et lauda, et homini da suum et vitupera. Creat animam peccatricem. Quod audis animam, Dei est; quod peccatricem, hominis. Hoc modo Deus et creat animam peccatricem, et non est auctor peccati. Amplius, sed ut evidentius loquamur, ponamus pro peccato injustitiam. Deus creat animam injustam. Benedictus Deus, quia et in hoc justus est. Quid enim justius quam animam humanam creare injustam? Certe talem debuit in me creare, qualis fuit in primo homine, quia talem nascendo quisque debet habere qualem debet propagatum maris et femine. Creat igitur injustam justissime, quia talem creat qualis debet esse. Si justam crearet, injustus esset, et contra se; nam, qui instituerat posteritatem humanitus propagatam suum sequi principium, si nascitur ista posteritas, suum negat institutum, disjungens a capite corpus, ut suo principio non sit finis contiguus, et bifforme monstrum sit humanum genus, habens caput discors a corpore, et principium a fine. Vide ergo ne dum abhorres injustas animas creare Deum, adulando stulte, facias injustum, et cum honorare putas, exhonores justissimum. Amplius, Deus dedit justitiam animæ, et ideo debet habere, sed anima quam habere debet justitiam sponte deseruit. Cujus ergo culpa caret, quam habere debet? Sua quæ sponte deseruit, non Dei qui non coegit. Tamen habere debet quam non habet. Quod ergo Deus animam facit sine justitia quam de-

bet habere, non est Dei culpa, sed animæ. Sed si eam modo facit sine justitia, quam sponte deseruit, nonne laudandus est valde qui tot ei bona reliquit? Adhuc remanet ei debitum justitiæ et propagatio, arbitriumque rationis, et ipsa ratio, qua cæteris præeminent animalibus. Anima stulta, quisce arguere Creatorem, et, quia te non fecit justam, injustum dicere. Sufficiat tibi quod habes, quia nec ipsam meruisti. Lauda benignitatem dantis immerita, nec accusa rectitudinem non dantis injusta. Quod si non placet illi dare creandæ totum quod vis, age gratias de concessis, supplica pro aliis; facere vis eum in-

A justum ut tu sis justus. Sed immutabilis non potest mutari, nec cogi potest Omnipotens. Creat injustam, sed hoc nihil est aliud quam sine justitiâ creare, et justitiam non dare creandæ; si non vult amplius dare, tolle quod habes gratias agendo, nec pro aliis sis illi molestus nisi supplicando. Sed forte dicis: Debeo habere. Si debes, redde. Non habeo. Habuisti. Perdidisti. Quis abstulit? Nullus. Quomodo ergo perdidisti? Sponte dimisi. Ergo non poteris recuperare nisi magna recompensatione. Adhuc quædam pro orthodoxis sunt dicenda, sed quia lassus sum, alii sunt exordio servanda.

Explicit liber secundus.

LIBER TERTIUS.

Quod totus homo dicitur peccare per animam, non per corpus.

Superius digesta continent injustitiam essentiam non habere, nec esse in corpore, sed in anima tantum, ubi justitia debet esse, animas vero non fieri de traduce, sed a solo Deo, vel de exstantibus aliquibus, vel de nihilo, et in peccato Adam humanam animam peccasse, omnem et totam, nec post eum præter Christi animam ullam sine peccato fieri, hoc exigente divina naturalique justitia. Quia ergo hominis peccatum in corpore non invenitur, sed in anima, ideoque locuti sumus hac usque de anima. Homo vero, pro quo totum hunc sermonem insumpsimus, ex anima constat et corpore, nec integer est ex altero, sive utroque, quamvis secundum alterutrum dicatur homo quandoque, ut quidam sapiens, a generalissimo descendens ad ultimam speciem corpori supponit hominem, dicens hominem esse corpus animatum, sensibile, rationale, hic ponens rationem pro locutione; quia sicut ratione mens intus, ita sermone corpus videtur exterius. Et quia sæpe dum de toto, quod inest parti, et quod dicitur de parte, negari sæpe non potest toti, ut idem ipse aliquis et niger dicatur corpus, et animam justus, sic omnis homo cum ex anima constet et corpore, per animam tamen peccator dicitur esse. Totum est ex multis partibus? Quod unus est, dicitur de toto, non tamen de omnibus, dicitur peccator qui constet ex corpore, nec tamen ad corpus pertinet peccare.

Quod in substantiis plurimis est una persona.

Sic persona dicitur Petrus, cum persona non pertineat ad corpus, est tamen corpus junctum animæ, ut habeat cum anima quod non habet per se. Dicitur ergo individuus homo persona non corpore, sed anima, anima namque corpus assumit in sua persona, ut in una persona, duplex sit substantia. Hoc maxime distat a Creatore creatura, quod plures personas Creator habet, in una substantia, quod

B penitus inveniri nequit in creatura. Creatura vero invenitur unam habere personam in pluribus substantiis, quod esse non potest in majestate Creatoris, Est igitur individuus homo, multiplicis substantiæ, et unius personæ, persona una, multiplex substantia. Humana persona constat ex pluribus, et non dicitur de pluribus; est divisibilis, ut totum per membra; est indivisibilis, ut singulare per subjecta; quia partes habet est totum; quia subjectum non habet, est individuum.

Quod in homine pro culpa personæ sit culpa natura.

Et sicut aliquid de universali dicitur pro individuo, sic aliquid dicitur pro parte de toto, ut propter animam solam dicatur peccator homo individuus, qui animam simul habet et corpus. Dicitur peccator per solam animam qui simul habet corpus et animam. Ad corpus peccatum non pertinet, et tamen peccator est qui corpus habet, non igitur anima sola peccasse dicitur in Adam, sed et ipse per animam, scilicet totus ex pluribus partibus per unam. Dicitur ergo et Adam peccasse, quia peccavit anima, quam habuit ipse. Et si peccavit Adam, peccavit homo; quia si peccavit ipse homo, peccavit humana natura, quæ est homo. Sed humana natura tota tunc erat in ipso, nec usquam erat alibi specialis homo. Cum ergo peccavit persona, scilicet ipse homo, peccavit tota natura, scilicet communis homo. Et in peccato personæ, culpabilis factus est homo communis naturæ. Et qualem Adam fecit humanam naturam in se, talem posteris eam tradidit post se. Et qualis facta est humana natura per insipientiam peccatoris, talis necesse est transfundatur in posteros per justitiam Creatoris, ut sit in toto quod superius dictum est de parte, et quod dicebatur de anima inveniatur in toto homine.

Quod nemo possit evadere justitiam.

Quod non solum intelligendum est de culpa, sed et de pœna, ut, quia Deus homini primo pœnam

reddidit pro culpa, in posteros transfundatur poena cum culpa, et cum poena nascantur qui cum culpa creantur; merito namque quod non vult patitur per justitiam qui fecit quod voluit contra justitiam. Et merito nolens patitur poenam, qui volens deserit justitiam. Juste punitur nolens, qui male fecit volens, ut non evadat justitiam, qui deserit justitiam; nam si deserit eam, male faciendo, incidit in eam juste puniendo. Si relinquit eam inobediens, recidit in eam dure patiens. Si justitiæ subditus esse non vult obediendo, subditus est ei, velit nolit, patiendo. Et quam devitat voluntate justitiam, incurrit necessitate. Et urget eum justa necessitas, quem tenet injusta voluntas.

Quod in sola voluntate meritum est rationalis naturæ.

In voluntate vero peccamus, vel benefacimus, quia in voluntate est totum meritum nostrum; siquidem quidquid meremur, voluntate meremur, nec ubi voluntas abest, ullum est meritum; ubi autem est meritum, ibi est justa poena vel præmium. Benedictus Deus qui posuit in voluntate nostra, utrumlibet est nobis futurum. Quid ergo? Sicut volumus, sic habebimus. Si volumus justitiam, juxta voluntatem sequitur meritum palmæ. Si volumus injustitiam, contra voluntatem sequitur meritum poenæ. Utrumlibet ergo consequamur est in nostra potestate, quia est in nostra voluntate. Nihil enim tam est in nostra potestate quam voluntas nostra, nam quæ nostræ potestatis sunt, tanto magis in nostra potestate sunt quanto magis in voluntate, et quia voluntas nostra propinquior sibi adest et magis est in se quam cætera, ideo maxime est in potestate nostra; non enim mea potestas habet quod ex mea voluntate non pendet, nam magis urget necessitate quam delectet potestate quod non est in voluntate. In omnibus ergo *rectus Dominus, et non est iniquitas in eo (Psal. xci)*. Utrumlibet enim velimus, ipse est bonus; nam si in amore justitiæ, merito voluntatis retribuet præmium pius; si aliud est in amore contra justitiam, merito voluntatis poenas retribuit justus.

Quod rationalis natura in eo punitur quod diligit.

Et quia contra voluntatem homo punitur, in eo punitur quod diligit, ut de ejus incommodo doleat quod amat. Punitur ergo in se, et in suis, quia se diligit et sua. Punitur in se, scilicet anima et corpore. In anima enim et corpore statim accepit valetudines homo, unde puniretur pro peccato, quas prius non habuerat, quia nondum meruerat; in anima, namque confunditur ignorantia, timorē tabescit, ægitudine tristatur, difficultate sua et corporis torquetur, infinitis sollicitudinibus distenditur; in corpore vero gravitatis tarditate, morborum doloribus, operum fatigationibus, laborum defectu, inedia vel ingurgitationis inæqualitate, rigore frigoribus contrahente, æstivum sudore dissolvente, et

aliis inæqualitatibus innumeris, et ad ultimum morte cruciatur indesinenter homo miser, punitur in suis mortibus propinquorum, variis incommodis amicorum, et multiplicibus damnis suarum rerum.

Quod culpa nequit esse sine poena.

Hæc sunt mala quæ fecit Deus ut patiatur homo pro malo quod non fecit Deus, et fecit homo. Et his malis quæ fecit Deus, juste punitur humanum genus pro malis quæ non fecit Deus, et fecit humanum genus. Et contrahit humanum genus malum quod fecit Deus, ut semper habeat miser homo poenam suam conjunctam peccato, et agat temporalem vitam cum poena, qui temporalem vitam agit cum culpa, ut quem culpa tenet, hunc semper poena fatiget. Hæc est humani generis conditio miserabilis, hæc inevitabilis necessitas, ut semper habeamus culpam, semper habeamus et poenam. In hac vita nec solvere collum possumus a jugo culpæ, nec evitare penitus necessitatem poenæ. Hæc culpa, et hæc poena culpæ fuit in primo homine, a Deo quidem poena, ab homine vero culpa. Culpa hominis opus contra Deum, poena opus Dei contra hominem. Et sicut ab Adam culpa transiit in homines omnes, ita et poena culpæ; non enim sine poena potuit in hominibus esse culpa. Necessè est ergo in nobis esse vindictam Dei pro culpa nostra, sicut in primum hominem Dei vindicta venit pro culpa sua, ut qui contrahunt culpam, contrahant et poenam. Humanam enim naturam accipere debemus, hoc quod erat in primo homine posterius, non quod erat in ipso prius. Exigit enim a vobis humana natura quod fuit in primo parente posterius, non quod fuerat in ipso prius; quia quod prius fuerat in ipso, perdidit; quod vero posterius, mansit. Quod bene fuerat prius perdidit; quod male fuit posterius, mansit. Non potest humanitas propagari nisi quod erat. Ideo non sumus nisi quod erat. Ideoque miseri sumus, quia misera erat.

Quod anima curusque hominis fieri nequit, nisi humane naturæ.

Quæri potest quomodo humanæ animæ creatur a Deo quotidie; nam, si substantia novæ personæ est eadem cum sua specie, quomodo dicitur nova, cujus est antiqua substantia? Qualiter creatur modo, cujus substantia fuit a principio? Manet enim speciei natura, cujus naturæ creatur anima nova. Quomodo ergo nova fit hodie, cujus natura manebat in specie, modo fit, et erat? Quid est hoc? Huic questionem respondetur ita. Patet, juxta fidem catholicam, quia creatur anima nova in humano corpore. Fit autem anima quæ creatur, aut humanæ naturæ, aut alterius quam humanæ, aut nullius. Sed nullius naturæ fieri personam, et inter naturas creati, quod nullam habeat naturam est impossibile. Si vero creatur in humano corpore alterius naturæ anima quam humanæ, etiam hoc absurdum est dicere. Restat ergo ut cum creatur nova fiat humanæ na-

turæ. Et ita colligitur, quia sit nova ejus naturæ quæ A non est nova; facit ergo Deus animam novam, quæ naturam non habet novam. Est ergo eadem natura nova, et non nova. In persona nova est, in specie nova non est. Nova est proprietate personali, non nova proprietate communi. Creatur a Deo de exstantibus, vel de nihilo anima nova personaliter ejus naturæ quæ fuit ab Adam universaliter. Cum dicis: Humanæ animæ persona creatur, humanam animam non dicis creari, sed personam. Persona autem humanæ animæ est anima individua. Creatur igitur non humana anima, sed individua anima. Individua anima creatur, quia prius non erat, humana anima non creatur, quia prius erat, et in aliis personis erat. Tamen individua anima est humana anima, et idipsum substantialiter est individua anima quod humana, et una eademque substantia est hæc et humana, id est creata modo, et manens ab initio, individua videlicet et specialis, singularis et communis, ideo una et eadem substantia est utriusque, quia, cum individua anima creatur, sit humanæ naturæ, et modo facta de nihilo, assumit in se faciam ab initio. Assumit, inquam, individua communem, ut habeat eandem cum ea substantiam. Et cum proprietatibus suis differant per substantiam penitus sunt idem. Itaque humanæ animæ creatur nova individua; quæ idipsum substantialiter sunt quod est humana anima. Creatur humanæ animæ novum individuum, quod cum ipsa necessario sit ejusdem naturæ, quia impossibile est humanæ animæ individuum in humano corpore creari alterius naturæ quam humanæ. Amplius, potest etiam dici novas animas creari, non quod sunt, sed quod habent, id est proprietate, non substantia, ut non nova substantia, sed nova fiat proprietates, ut procreatione proprietatis novæ creatio dicatur antiquæ substantiæ, et antiqua substantia ideo nova dicatur, quia nova proprietate formatur. Et quamvis persona non sit sine substantia, personam tamen non facit substantia, sed substantiæ proprietates, ideoque propter proprietatem novam nova dicitur anima. Dat Deus existenti animæ proprietatem novam, et facit novam personam, species subsistit, datur a Deo proprietates, et sit nova persona. Advenit proprietates communi naturæ, et, per proprietatem, sit individuum quod erat commune. Itaque sola proprietates sit, non natura, sola proprietates, non substantia, et tamen substantiæ creari dicitur per proprietatem, ut nova sit anima, cujus est nova proprietates. Hanc rationem priori non præferimus, quia vix audimus dicere in creatione animarum Deum non creare substantiam, sed proprietatem solam, ne derogare videamur omnipotentia summæ, si sola accidentia dicuntur in personis et non substantias creare. Damus tamen lectori licentiam quod magis, vult tenere. His rationibus ostenditur secundum orthodoxos omnes homines originaliter culpam trahere et in Adam omnes peccasse, quamvis animæ non fiant de tra-

duce.

De toto materiali.

Nunc ad eos est veniendum qui dicunt animas quoque de Adam venisse, et sic omnes in Adam peccasse. Sed hic prædicendum est de parte et toto, sicut superius de universali et individuo; nam sicut de universali et individuo dicere superius valuit ad ostendendum, similiter hic de partibus et toto loqui proderit ad intelligendum. Et dicitur totum pluribus modis. Uno modo integrum, quod naturaliter constat compositione partium, utens compositione tanquam forma, partibus vero tanquam materia. Partibus enim adveniens compositio perficit totum. Nam sine compositione nihil partes efficiunt. Ut in homine partes sunt anima et corpus, in humalo B autem corpore partes sunt omnia membra ejus, quæ perficiunt, illæ quidem hominem, hæc vero corpus humanum, si compositionem habuerint competentem. Et sicut compositione construitur, ita dissolutione partium destruitur totum. Contingit autem frequenter alterius generis esse totum, et alterius partem, ut hominis humanum corpus, et corpori, et humana anima animæ, homo vero totum neutri supponatur, sed ei quod constat ex utroque. Et in hoc toto, nec ipsum de partibus dicitur, nec partes de ipso. Et tale totum speciei semper est individuum. In universalibus enim non invenitur tale totum. Universalia enim hoc quod sunt per se, incompositæ sunt et simplicis naturæ; et si tota dicitur, in individuis suis dicuntur per se, etiam quantitatis et genera et species, quæ nihil aliud sonare videntur quam ex partibus talia tota, in individuis quidem partes habent, et tota sunt, ipsa vero per se nec partes habent nec sunt tota; sed naturæ simplicis et absoluta, ut numerorum genera et species, quorum totam ratiocinationem partium consideratio continet, ipsa quidem per se nec tota sunt nec partes habent; in individuis vero tota sunt ubique partium compositione. Universalibus tamen dat philosophica consideratio constitutionem non quidem proprie, sed ad similitudinem materiei et formæ, nam speciem constare dicunt ex genere et substantia, velut ex materia et forma. Sed in hac universalium constitutione non perit simplicitas naturæ, velut partes non faciunt totius quantitatem, sed D qualitas adveniens simpliciter informat materiem. Non est enim figura, multorum in unum compositio, sed materiæ subjectæ simplex informatio, nec qualitas facit ullam quantitatem subjectæ materiei informationem, sicut numerus materialium partium, compositione. Nam materialium partium numerus ponit quantitatem. Figura vero subjectæ materiei ponit qualitatem, siquidem figura est qualitas. Qualitas autem non pertinet ad totum materialium partium, sed quantitas propter earum numerum. Itaque quia materialium partium numerum non admittunt, non pertinet ad ea quantitatis totum, et in sua constitutione dicantur composita; sed nature simplicis sunt et incompositæ, semper hoc ipsum manentia quod sunt et immutabilia per se.

De toto formali.

Alio modo dicitur totum formale, quod ex forma constat et materia, aliter enim constat. Petri corpus ex humana figura et materia corporeæ massæ, aliter ex pluribus membris suis et compositione; inest figura massæ, et constat totum formale. Quantitate non constat hoc totum, quia non queritur hic multitudo materialium partium, sed sola massa et figurans forma nec debet quantum dici, sed magis quale, quia est formale, nam forma est et qualitas. Et sciendum quia non invenitur hoc totum, nisi in individuis specierum. Species enim non habent hanc constitutionem, sed similem:

De toto virtuali.

Est etiam totum quod potest dici virtuale, quod ex viribus constat, et maxime invenitur in individuis animæ: habet enim anima quæque vires, et efficacias quasdam quibus constat et efficit multa pro suo posse, ita ut sua corpora vigeant in multis secundum vires animæ. Unde humana anima vim habet rationalem, qua utitur interius ad invisibilem cognitionem et rerum omnium discretionem, et operatur exterius in suo corpore multos actus, et locutionem maxime. Habet et unum nomine sensibile, qua corpus afficit sensibus quinque, ut sentire queat sensibilia quæque, et dividit corporis partibus species sensuum, secundum qualitates diversas sensibilibus, visus oculorum, figuras et colores, auditus aurium sonos capit et voces, odorem nares odoratu, palatum saporis judicat gustu, tactus discernit per totum indifferenter corpus, asperum et lenem, durum et molle, rarum et spissum, frigus et calorem et figuras. Hi sensus licet ab anima sint in corpore, tamen nec anima, nec vis animæ, sed affectiones ab anima corporibus illatæ, habet etiam vim vegetabilem, qua suum corpus vegetat; et ipsius corporis status momenta etiam nesciendo dispensat. Quid de plantarum animabus dicamus? Vires earum certe medicina penitus non ignorat, quæ efficacias earum in suis plantis secundum diversas species explorat; habent vires interius animas, et exterius afficiuntur plantæ. Animæ viget efficacia, et hoc reperitur in planta, experimur in planta, quæ vires latent in anima. Mirum quod vires animæ, anima mortua, manent in corpore, et remanent in planta vestigia virium quæ fuerunt in anima, donec et ipsa in corpore paulatim emoriantur vetustate. Hoc autem habet ab aliis totis istud proprium, quod cum plures habet vires, in unaquaque est totum; et in singulis viribus est anima, cum tamen totum ex una vi constet sola. In una sola vi est totum, et una sola vis non efficit totum, est quidem totum in singulis solis, sed non constat ex singulis solis, de sola parte dicitur totum, sed ex sola parte non constat totum. Et quamvis anima hujus plantæ de singulis viribus suis dicatur, non tamen earum species putetur, quia individuum est, et de nullo subiecto dicitur. Vires enim hujus animæ partes illius

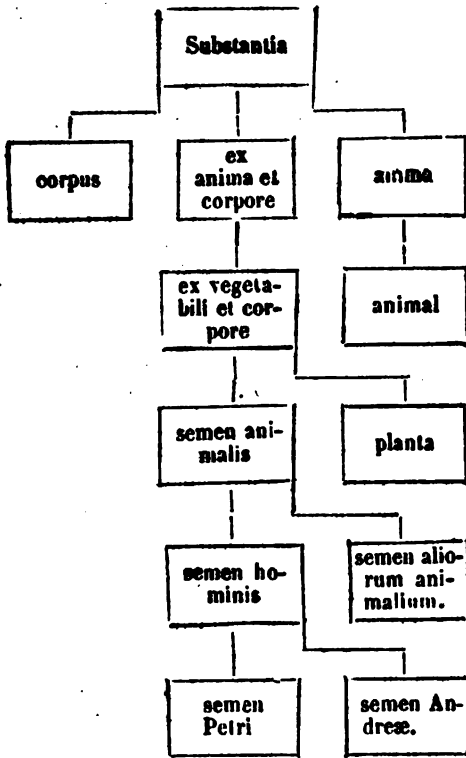
A sunt, non ut individua subjectæ, nec anima plantæ hujus tota est in singulis viribus suis, cum species tota sit in singulis individuis suis. Nunc redeamus ad propositum.

Quomodo de traduce veniunt animæ.

Dicunt seminatores animarum, quorum rationem post orthodoxos insumpsimus dicere quod omnis anima venit de traduce, id est anima per semen de anima, sicut ejus corpus per semen propagatur de corpore, vel arbor de arbore, et sic esse vim seminariam in anima, quæmadmodum in corpore. In animalibus enim nisi vim vegetabilem trahat semen parentis, non proficit ad creationem sequentis prolis, nam semen fusum in femina, quomodo pullulat, nisi vim animæ vegetabilem trahat? Quomodo concrescit in viscera prægnantis seminatam, nisi utcumque fuerit animatum? Infundantur urina de parente, vel sputum, vel aliud quidquam, non proficit in partum, vel in prolem ullam, nec unquam natum est animal tali infusione, quia talis infusio caret animatione. Nullam vim animæ talis infusio trahit, ideo non prospicit in partum, nec inde pullulat aliquid. Infundatur feminæ semen, infundatur et aliud. Quid est quod hoc semper est inutile, illud vero proficit in prolem sæpe; hoc nihil valet, unquam, illud prolem promittit futuram, nisi quod hoc nihil animationis habet, illud vero vim vegetabilem retinet: Trahit ergo secum semen corporis, semen animæ, scilicet vim vegetationis, quæ corporeum semen vegetet in humanam formam, ipsa cum eo succrescens in rationalem animam, ut sicut particula, quæ non est humanum corpus, ab humano corpore fluit in sementem, sic particula, quæ non est humana anima, ab humana anima decurrat ut semen. Et sicut pruritus corporis non solet sine delectatione animæ fieri, sic pruritus a corpore non excutit seminarium liquorem, nisi simul animæ delectatio producat ab anima seminariam vim, id est vegetabilitatem ut sit humanæ animæ semen, vis vegetabilis, sicut seminarius liquor, semen est corporis. Et sicut simul procedunt causæ, scilicet delectatio et pruritus, sic simul sequuntur effectus, id est vis vegetabilis, et liquor seminarius, simul etiam cum crescendo proficiunt hoc usque ad humanam formam, illud usque ad rationalem animam, inde simul manent in una persona usque ad mortem. Causæ conjunctæ simul juugunt suos effectus, in unum individuum ejus, quod constat ex anima et corpore. Individuum autem illud per suas causas sub specie sua compositum, proficit ad alterius speciei individuum. Quod ut videatur apertius, aliunde incipiamus, ut ex altiori principio lucidior fiat finis cognitio.

Descensus substantiæ ad individua, per id quod constat ex corpore et anima.

Est genus subalternum substantiæ, quod corpori non supponitur, nec animæ, sed ei quod constat ex utroque.

A quando mutatur figura, similiter mutatur et specialis natura, et etiam individuum, quia individuum sequitur speciem, et non materiam; non enim respicit ad subjectam materiam inferius, sed ad formatam speciem superius. Et sic frequenter apparet in corporibus, ut in corporali massa, sicut mutatur figura circa materiam, sicut mutatur et species secundam prædicationem. Massam figura composit et fit totum formale corporaliter, substantiam differentia format, et fit species substantialis incorporaliter mutata forma, alteratur materies in individuis rebus visibiliter mutata, differentia substantie communis in materie visibili, mutatur specialis natura in eadem visibili materie invisibiliter, ita ut corporalis mutatio figure in massa causa dici possit incorporalis mutationis differentie in substantia, quia sicut corpora mutant figuras, ut alia fiant formalia tota de materiis, ita genera corporum differentias mutant in corporum materiis, ut alie species fiant, ibi de ipsis differentis et materiem figura format, ut de materialibus partibus constet ipsa materies; genus differentia format, ut in ipsis materiis dicatur de individuis species. Hinc habes materiei partes, inde substantiam, et ipsam materiem in meditullio positam; quia habet materia partes, habet et substantiam.

Hoc autem aliud habet subalternum sub se, id est, constans ex anima vegetabili et corpore, habens animal e regione; quod autem constat ex anima vegetabili et corpore, et ipsum habet suppositum, aliud subalternum, id est animalis semen, quod non est animal, sed tantum animalis semen habens e diverso plantam, ut ejus quod ex corpore constat et vegetabili anima, aliud sit semen animalis, aliud planta, sub semine animalis, specialissima species est semen hominis, et inde individuum semen uniuscujusque hominis. Semen autem hominis sub semine animalis, non est homo, nec animal, sed in individuum paulatim proficit hominis.

Decurrit ergo semen animalis, quod non est animal, et paulatim promovetur in aliud individuum animalis. Et ita propagatur ab animali animal, per semen animalis quod non est animal, ut semen animalis perdens specialem naturam seminis, quam habebat promotione quadam accipiat alterius speciei substantiam, quam postea possideat.

Quod circa eandem materiam mutantur species et individua.

In quo est notandum quod circa eandem materiam fiat mutatio specierum et individuorum, et in eadem massa, nunc et species fiat, nunc illa, ut in massa seminis modo sit seminalis natura, post, humana, et cum massa sit eadem materialiter, pro tempore mutat substantiam prædicabiliter, ut eadem manente materiei massa, sicut circa eam affi-

Substantia de materia prædicatur, materia de partibus componitur; materies hinc suscipit substantie prædicationem, hinc habet partium compositionem, hinc est substantie specialis, individuum, hinc vero partibus suis est totum, quia refertur ad speciem ut individuum; respicit ad partes ut totum et relatum utrinque posterius est utroque; nam et posterius est specie ut individuum, et posterius suis partibus, ut totum.

Quod totum integrum medius finis est extremorum principiorum.

Omne ergo totum integrum partibus et prædicamentis se præbet medium. Partes continet ab inferiori; prædicamenta suscipit a superiori. A superioribus accipit substantiam suam, ab inferioribus habet integritatem suam. A prædicamentis habet summum principium quod sit, a partibus habet ultimum principium unde sit. A prædicamentis post summum principium sui accipit differentias specierum, descendendo gradatim in se, a partibus, citra principium ultimum sui, accipit compositiones partium ascendendo gradatim in se. Idem ipsum a prædicamentis suscipit in se prædicationem, et a partibus accipit in se compositionem, idem ipsum et totum est et individuum; individuum est, quia aliquid est; totum est, quia de aliquo est.

Individuum est, quia de eo dicuntur superiora; totum est, quia ipsum componitur inferiora. Individuum est, quod de subjecto non dicitur; totum est, quod ex pluribus componitur. Non pertinet ad individuum compositio, nec ad totum prædicatio, quia

nec totum dicitur ut suscipiat prædicationem, nec individuum ut accipiat compositionem. Omne igitur alicujus figuræ capax integrum totum habet duo principia, huic infimum, illi summum. Summo est infimum, quia est ejus individuum; infimo est summum, quia ejus est totum. Summo est infimum, quia non dicitur de subjecto; infimo est summum, quia constituitur ad ultimum de illo. Infimum est, quia sic descendit a prædicamentis ut de nullo dicatur; summum est, quia sic ascendit a partibus, ut ulterius non progrediatur. Utriusque principii medium se finem exhibet, ut utriusque officium in se conterminet. Nam finis prædicationis sit a summo principio, et finis compositionis ab imo. Et fines extremorum in ipso simul conveniant, ut inveniat finem hic et ille recursus ibidem. Ut aliquis centenarius habet extrema, hinc unitatem, et inde quantitatem, individuum a quantitate secundum prædicationem infimum, totum ab unitate, secundum suam compositionem summum.

De summis et infimis principiis.

Et extrema quidem, a superiori sunt individua principia prædicanda, ab inferiori vero totis sunt principia componenda. Principio prædicamentorum finis est individuum, principio partium finis est totum.

Principia prima, suarum rerum universitatem concludunt utrinque sua extremitate, et quia nullam rem extra relinquunt, propagationes rerum adversus se invicem, introrsum revolvunt in idem, ut idem secundum diversas habitudines, utriusque processus sit medius. Nec infima supponuntur summis prædicatione, imo sese respiciunt e regione, et tanquam opposita, neque de infimis prædicantur, nec ab eis componuntur summa, nam punctum linea, quamvis nondum sit linea, non est tamen penitus non linea, sed est pene linea.

Est igitur linea quodammodo, quamvis non sit linea omnimodo. Similiter et littera non est vox plene, sed pene; non est vox omnimodo, sed aliquomodo; non est vox perfecta, sed imperfecta.

Est ergo et quantitas quodammodo, similiter et atomus corporis, pene corpus, et punctum temporis, pene tempus, et unitas, pene numerus, sint ergo atomus quidem aliquomodo substantia; cætera vero quodammodo quantitas, hos grammaticus inspicit, qui tanquam plurale singularem numerum dicit. Dicit et usus communis præsens tempus, particulam temporis, ad quam velut communem terminum, præteritum copulatur et futurum. Et sic ultima principia referri possunt ad prima, tanquam generibus ipsis supposita, et eorum prædicationem in se suscipientia.

De figura.

Potest ergo ex præcedentibus colligi, figuram corporalium omnium causam fieri; nam sicut figura nec materies ipsa potest esse, nec ulla species in corporibus de individuis prædicari, nec materiale totum esse, vel componi, corporalis enim materies mente

PATROL. CLX.

A quidem cogitari potest, sed esse sine figura non potest. Tolle figuram quæ modo formabat, perit species quæ prædicabatur. Nam humani corporis figura si perit, ipsa species in eo corpore deficit, et secundum aliam figuram quam recipit, aliam secundum corpus ipsum assumit. Nam quia cineris vel vermis accipit figuram, mutat et speciem circa massam eandem. Et de qua massa prius dicebatur homo secundum priorem figuram, de eadem dicitur vermis et cinis secundum aliam. Similiter et totum materiale sine massæ suæ figura non potest esse. Nam quomodo partes ejus discernuntur? Omnium igitur corporum causa est figura. Quippe nec tota nec individua esse, nec species habere nec omnino subsistere possunt sine figura.

De formis.

Similiter incorporalia cuncta sine suis formis esse non possunt, ut omnes species, et individua, differentias et proprietates accipiunt formas, quibus existunt. Prima vero rerum, genera essentiam accipiunt pro forma, nam quemadmodum formæ suis rebus dant esse, ita genera summa nisi per essentiam non possunt esse. Et cæteræ formæ omnes suæ sunt suarum rerum, essentia vero communis et universalis est omnium rerum. Aliæ formæ suas res faciunt aliquid esse, essentia vero facit omnes res simpliciter esse. Et cum res omnes habeant proprias formas quibus formantur ad aliquid esse, prima genera rerum habent essentiam qua formantur ad esse. Cæteræ formæ suas res faciunt quid sunt. Et cum aliud sit aliquid esse, aliud esse, aliæ formæ pertinent ad aliquid esse, et non ad esse. Et quamvis ad aliquid esse sequatur esse; non est tamen cæterarum formarum ut faciant esse; faciunt tamen, sed consequentia, non natura; est autem essentia primum in primis generibus, ut prima genera principaliter sint, ut per essentiam primo loco formantur ad esse, inde habent inferiora per formas aliquid esse, ut corpus habet substantiam esse per corpoream formam. Sunt igitur formæ causæ rerum omnium, nam cæteræ formæ omnes causa sunt suis rebus, ut aliquid sint; essentia vero, causa est omnibus ut sint. Et materiæ natura substantiali priores sunt formis, formæ vero si respicias ad esse, materiis priores sunt, quod eas esse faciunt, multas digressiones facimus, et longas in hoc opere. Ad multas nos cogit propositorum difficultas, quæ quæstiones multimodas generat. Quæ solvendæ sunt claritate, ne quæ proposita sunt maneant in obcuritate. Ad longas vero nos impellit subtilitas quæstionum, quæ vix ad intelligentiam perducuntur etiam multiplicitate verborum. Et cum quasi hydræ vivæ caput unum abscidimus, quandoque renascuntur multa, quæ nisi cum magno malisimo non auferimus.

Quod vis regendit est semen animæ, quamvis non sit anima.

Superius ostensum est semen animalis non esse, quæ constant ex anima et corpore, et in semine

sicut corpus, sic et vim vegetabilem in animal futurum proficere. Secundum quod non potest negari ut corpus de corpore, sic et per animam vegetabilem, de animali anima, animale animam fieri. Sed forte dicit aliquis quia vis in semine vegetabilis, nulla est anima, veniens ab anima parentis, et proficiens in animam proles. Sed contra hoc superius dicta vigilant, qui animam sicut de toto, sic dici de singulis partibus affirmant. Sed, si forte non acquiescit importunus huic argumento: Esto, certe non potest qui mentem habeat dicere vim vegetabilem non esse animæ. Et si non est, ut dicit, anima, vis tamen est animæ. Nisi enim sit corpus animæ, sementem non potest proferre. Tolle animam, non facit semen; facit semen, habet igitur animam. Habet ergo semen ab anima vim vegetabilem. Aut habet ab anima, aut a corpore. Si a corpore, tolle animam et fonde semen, et dabimus palmam tibi victoriæ, si videamus sequentem prolem. Si autem non potest fieri, confitere veritatem, et animæ concede vim vegetabilem. Et licet ipsa vis non sit anima, per eam tamen ab anima propagatur anima; et fit semen animæ propagantis animam. Sive ergo vis illa dicitur anima, sive non, patet quia prodit ab anima parentis, et promovetur in animam proles. Amplius, sæpe videmus similitudinem parentis in prole et in statu corporis, et in moribus animæ. Quid est hoc, nisi quod semen et a corpore parvulum liquorem et ab anima trahit vim vegetabilem. Nam nisi semen traderet proli quod trahit ab utroque parente, non repræsentaret in utroque proles tantam similitudinem parentis.

Quod in Adam fuimus omnes anima et corpore.

Si ergo invenitur in semine et quod ab anima venit et quod a corpore, patet quia proles anima venit ex traduce, et omnes animæ nostræ fuerunt in anima Adæ. Et quando peccavit Adam, nihil ab eo exierat humanæ naturæ, sed adhuc totum erat in eo quidquid erat homo. Quando ergo peccavit, nos omnes peccavimus, quia in eo omnes eramus. Eramus corpore, eramus et anima. Igitur in eo sumus omnes infecti peccato, et quia in eo pro culpa, iuste successit etiam vindicta; in nobis etiam nascitur poena cum culpa. Et iuste nascimur miseri, qui prodimus a misero, ut qualis est origo talis et propago succedat. Et ita nascimur cum peccato, quod nobis est originale; quia homini primo fuit personale, nascimur cum peccato quod non fecimus ipsi, sed fecit ipse, et transfudit in nos miseriam quam meruit ipse. Et hoc est originale peccatum, quo tabescit humanum genus, et quo liberavit nos Christus.

Cur Deus dicitur animarum Pater.

Auctoritate Scripturæ confirmant orthodoxi animam ab anima non propagari. Dicit enim Salvator: *Revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum (Eccl. xii).* Et Apostolus: *Patres quidem carnis habuimus eruditores et reverebamur eos; num unum magis obtem-*

perabimus Patri spirituum, et vivemus? (Hebr. xii.) Contra hoc dicunt propagatores animarum quia Deus homini corpus de terra fecit, animam vero de nihilo dedit. Quamvis ergo parentes generent et animam, et corpus in prole, animæ tamen dicitur Deus Pater proprie, quod eam accepit homo, non aliunde, sed a solo Deo, ut cum aliunde corpus accepit, merito Deus dicatur ejus Pater, quæ non aliunde venit. Quia ergo secundum Scripturam recte dicitur Deus Pater animæ, restat ut homo dicatur pater carnis, cum tamen generet utrumque.

Quod animæ non veniunt ex traduce.

Probat animæ propagator animam ab anima venire ex eo quod vis vegetabilis trahitur in semine dicens animæ partem esse vim ipsam, et a toto separari ad prolem faciendam. Orthodoxus autem dicit hunc carnaliter sapere, nec bene naturam animæ cognoscere. Anima enim humana natura simplex est et incomposita. Nec componitur ex pluribus, quamvis constet ex pluribus. Una est, et plures habet efficacias, quia sol unus, et plures habet radios. Simplex est et enutrit ex se plura ad corpus, plura quidem exterius, sed unde veniunt, simplex est intus, partes sunt animæ, sed non habet compositionem, quia nec ipsum totum recipit quantitatem. Hic errat animæ propagator, quia, cum partes audit cogitat quantitatem, et quod est corporis querit in eo quod non est corpus, et quemadmodum in corpore, sic in anima partem putat abscondi posse, et individuum unitatem, quæ localis non est in diversis loca dirumpi, et per diversas partes eam diversis locis teneri, et habere partes, sicut corpus diversa loca tenentes, sapit carnaliter, quia spiritalia iudicat corporaliter, quia corporis quantitatem querit in substantiam spiritualem. Audit partes, et occurrit mentis quantitas, et compositio, quæ solet corporis, exiens ad corpus a se et cogitans secundum corpus de se, et sic oblita sui erat in se, querens se extra se, putans se quantitate distendi, et per spatia locorum dilatari, cum non habeat numerum, sed incomposita sit, ut unitas in numero multo simplicior lineæ puncto, vel corporis atomio, qui cum sit de corpore non est jam corpus, sed ob sui simplicitatem incorporeus. Cum ergo partes audis, animæ omnem quantitatem vel compositionem aufer a mente, et emundans eam a phantasiis corporum, sensus et imaginationem postpone erigens te ad rationem, ut ratione cogites rationem. Partes enim rationalis animæ, non corpora sunt, sed potentia, non materie sed efficientia, non eam ut membra componunt, sed ab ea velut radii prodeunt. Totum est ipsa, nec longitudine producitur, totum est, nec tumet profunditate. Constat ex pluribus nec perdit simplicitatem, quia non admittit compositionem. Constat ex pluribus et unitatis suæ servat indivisibilitatem, quia pluralitas ipsa non facit quantitatem. Verum equidem est, quia venit ab animalis propagatione in semine, sed illa vis affecto corporis est, non efficientia animæ. Efficientia est in ani-

ma et corpus afficitur de ejus præsentia, dico tria, A
discerne et considera. Anima, animæ vis, et vis corporis. Anima, est substantia, vis autem animæ, et anima dicitur, et substantia, sed vis corporis, nec est substantia, nec vis animæ, nec anima, sed corporis affectio, id est qualitas illata corpori ab animæ præsentia. Potest tamen hæc qualitas dici vis animæ aliquo modo non quia pars est animæ, sed quia per vim animæ infertur subjecto. Nec solum, suis efficientiis afficit anima corpus sed etiam suis qualitatibus, sicut sæpe videmus, timore vel reverentia animæ pallere vultum, vel suffundi rubore, et multæ sunt passiones corporum ex efficientiis vel qualitatibus animarum, sic anima potentis et qualitatibus suis regit et commutat corpus. Ipsa tota manens in se, et corpus ab anima multis afficitur B
qualitatibus quæ non sunt animæ. Sic anima potentias suas exserit, per corpus totum, cum ipsa non sit totum. Imo per omnia corporis spatia se totam infundit, et nullum habet spatium. Partes habet corpus ipsa corpus implet, et non partibus suis, sed tota et plena perfecta singulas implet partes corporis. Implet, inquam, plura sine pluralitate, numerosa sine numero, multa sine multitudine. Sic summa sapientia habet omnes formas omnium rerum. Lucent in arte summa formæ plures, quia sunt in opere res plures, quia secundum diversas formas artis summæ, factæ sunt diversæ res in opere. Ars enim summa videbat apud se intus quomodo crearentur omnia exterius et sic in essentiam omnia proderunt, ut æternæ formæ monstraverunt. Ecce dicimus artis summæ plures formas, cum non sint omnes in una. Quidquid est ibi, non est nisi unum, et idipsum, o Lux una, radii plures. Sunt unum radii in luce una, apparent plures in multiplici creatura. Formæ plures sunt unius artis, et ipsa ars est uniformis. Simplex in se, multiplex apparet in creatura, sed et res creatæ formas suas accipiunt a summa arte, quia ab æternis formis inferuntur rebus suæ. Ab æternis prodeunt temporales, a summis inferiores, non ita prodeunt formæ rerum ab ipsis, ut, sint ipsæ, sed ut alterius naturæ, quia ille Creator, sunt istæ creaturæ. Non sic prodeunt a summo ut summa essentia particulatim defluat in creaturam, et partes suæ substantiæ tribuat creaturæ, ut hoc sint formæ nostræ quod ipsa summa sed summa creat, ut suis efficientiis fiant istæ. Implet illa creaturam totam, et non est totum, implet omnia spatia, non habens ullum spatium, omnia simul tempora, sine tempore, tota et plena et perfecta, singulas totius creaturæ partes sine suis partibus, similiter anima suum corpus, quia ad

A similitudinem suam fecit animam Deus. Regit ergo anima suum corpus, et ab animæ præsentia habet multa corpus, quæ non sunt substantia animæ, nec partes substantiæ, sed affectiones corporis et qualitates. Et habet multa corpus ab anima, quæ retinet aliquandiu post animam. Nam recens abscissum membrum a suo corpore, aliquandiu palpat post animam, retinens motum quem habebat ab anima. Et herba ipsa, postquam diu siccata et in pulverem minutissimum redacta, jam omnino perdidit animam tamen ab anima quam perdidit, retinet fragrantiam suavem naribus, et vires contra valetudines. Similiter semen per voluptatem effusum a vivo corpore, vim propagationis secum trahit ab anima, vim illam habebat in corpore ab anima. Non erat certe animæ, sed corporis; ab anima, corporis scilicet qualitas et affectio, sed effectus animæ. Effunditur et a suo corpore separatur, trahit extra secum vim vegetativam quam habebat. Vim trahit secum extra corpus, sed animam retinet secum corpus, nihil separatur ab anima cum semine, sed anima tota remanet in corpore, trahit secum semen affectionem suam, sed retinet corpus totam suam animam; de simplici natura nihil potest emanare. Non ergo potest de se anima animam procreare, nec possumus invenire traducem, qua fieri dicebas animam.

Cur apponantur philosophica in hoc opere

Philosophicas considerationes quod posuimus, ne precor, arguant fratres quasi catholicam fidem munire voluerim per philosophicam rationem. Non feci ut munirem, sed ut docerem. Quis potest munire veritatem? non potest veritas fortior fieri, quia non potest muniri. Sed veritas ponderosa est et gravis, nec levibus sensibus est levis, nec eam cito rudis capit, quam vix eruditus invenit. Ideo sunt undequaque rationes quærendæ, ut aperiat occultis non ut muniatur fortissima; ut detegatur clausa mysteriis, non ut roborctur immutabilis. Ideoque philosophica quædam adhibuimus, quia novimus de clero Catholicos, liberalibus eruditis artibus, videre clausa citius per ea quæ noverunt.

Cur propagatores animarum inseruntur hic.

Propagatores animarum ideo libenter apposui ut undique visis omnibus, facilius occurrat quod eligatur, et inter apposita multa, libere veritatis auctoritas emineat et ipsorum appositorum consideratio lenis appareat.

Explicit Tractatus reverendissimi domini Odonis, cenobii Sancti Martini apud Tornacenses quondam abbatis a reparatione primi, ac postmodum Ecclesiæ Cameracensis episcopi De peccato originali